

УДК 364-786-054.73

ПІДХОДИ ДО ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Солдатова О.С., аспірант
кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена дослідженню змісту та форм психосоціальної реабілітації внутрішньо переміщених осіб в Україні. Проведено порівняльний аналіз між зарубіжними підходами до психосоціальної реабілітації та вітчизняними. Визначено, що в основі процесу надання послуг психосоціальної реабілітації має бути модель, орієнтована на актуальні потреби ВПО.

Ключові слова: психологічна реабілітація, соціальна реабілітація, психосоціальна реабілітація внутрішньо переміщених осіб.

Статья посвящена исследованию содержания и форм психосоциальной реабилитации внутренне перемещенных лиц. Проведен сравнительный анализ между зарубежными и отечественными подходами психосоциальной реабилитации. Определено, что в основе предоставления услуг психосоциальной реабилитации должна быть модель, ориентированная на актуальные потребности ВПО.

Ключевые слова: психологическая реабилитация, социальная реабилитация, психосоциальная реабилитация переселенцев.

Soldatova O.S. APPROACHES TO PSYCHOSOCIAL REHABILITATION OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS : UKRAINIAN AND FOREIGN EXPERIENCE

The article is dedicated to consideration of content and forms of psychosocial rehabilitation of internally displaced persons. Foreign approaches of psychosocial rehabilitation and domestic ones are comparative analyzed. It is determined that the basis for the provision of psychosocial rehabilitation services should be a model that is oriented to the current needs of the IDP.

Key words: psychological rehabilitation, social rehabilitation, psychosocial rehabilitation of internally displaced persons.

Постановка проблеми. Необхідність дослідження змісту та форм психосоціальної реабілітації з внутрішньо переміщеними особами зумовлена тим, що військові події останніх років на території східних регіонах України разом зі складною політичною ситуацією стали причиною поширення процесів вимушеної міграції населення та появи особливої категорії – внутрішньо переміщених осіб (ВПО). За даними Міністерства соціальної політики України, станом на 6 червня 2016 року кількість ВПО складає понад 1 785 740 осіб. Згідно з офіційними даними Управління ООН із координації гуманітарних питань через бойові дії на Сході України із початку конфлікту всередині квітня 2014 року і по 9 квітня 2015 року задокументовано загибель 6 тис. 108 осіб, та поранення отримали 15 тис. 450 осіб [4].

У зв'язку з нестабільною суспільно-політичною ситуацією в країні, пріоритетним напрямком діяльності мережі ЦСССДМ міста Києва, є соціальна підтримка та надання комплексу соціальних послуг внутрішньо переміщеним особам. Протягом 2015 року до КМЦСССДМ звернулося 131 сімей вимушених переселенців, яким надано 260 соціальних послуг, а протягом 2016 року кількість вимушених переселенців збільшилась

в півтори рази, що показує на підвищення значущості та актуальності обраної нами проблематики для дослідження. Протягом 2016 року 2786 сімей/осіб (2778 дітей) із числа внутрішньо переміщених громадян отримали 18358 соціальних послуг. Загальна кількість внутрішньо переміщених сімей/осіб, які звернулися до Центру з початку збройного конфлікту на Сході України та АР Крим, – 375 сімей (в них неповнолітніх та малолітніх дітей – 289) / 192 особи [4].

Серед нагальних проблем соціально-психологічної допомоги переміщеним громадянам – невідповідність змісту надання психосоціальних послуг актуальним потребам ВПО, а також відсутність усталеної моделі психосоціальної реабілітації постраждалого населення. Аналіз існуючих зарубіжних моделей, досвід напрацьованих практик соціальної реабілітації в українських реаліях сьогодення може слугувати підґрунтям для розробки та впровадження моделі психосоціальної реабілітації ВПО в практику соціальної допомоги як на рівні індивіда, так і на рівні громади.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять соціально-психологічні, педагогічні, економічні та соціокультурні

принципи детермінації психічних та соціальних процесів і явищ як загальної парадигми сучасної психосоціальної реабілітації. Аналіз вітчизняних та зарубіжних наукових підходів щодо дослідження психосоціальної реабілітації ВПО показав, що концепція психосоціальної реабілітації отримала своє обґрунтування лише в останні два-три десятиліття. Раніше психосоціальна реабілітація розглядалася суто в соціально-медичному контексті та здебільшого дослідження проводилися в рамках клінічної психології та психотерапії. Чимало вчених розглядають її в рамках клінічного підходу та реабілітаційної роботи з військовослужбовцями. Це призводить до «переносу» концепції в рамках реабілітації хворих на психічні та неврологічні захворювання до практики реабілітації осіб, що знаходяться в посттравматичному стані (Е.В. Корінь, 2001; С.А. Громов, 1980–2004; М.М. Кабанов, 1985–2004; П.Г. Мецов, 1991; Л.М. Юрьєва, 1992; К. Hosokawa, 1994; А.І. Болдирев, 1997; С.І. Табачников, 2001; G. Bell, J. Sander, 2001; F. Gilliam, 2002; D.K. Binder, 2004).

Зараз в Україні актуальним стає дослідження та розробка нових реабілітаційних програм для осіб, що пережили травму внаслідок воєнного конфлікту та бойових дій у країні. Під час науково-практичних конференцій в останні роки почали розглядатися питання психосоціальної реабілітації учасників бойових дій та Антитерористичної операції на Сході країни.

Дослідники І. Войналович, М. Кримова, Л. Щетініна, досліджуючи проблеми зростання чисельності внутрішніх переселенців зі східних регіонів України та АР Крим, зазначають, що загострення проблем тимчасових переселенців і дослідження зарубіжного досвіду свідчать про необхідність негайних дій держави щодо формування законодавчої бази з ряду питань, а саме: надання таким особам статусу вимушеного переселенця, отримання житла, забезпечення прав зайнятості, соціального забезпечення (освіта, охорона здоров'я і т. д.), створення умов повернення до попередніх місць проживання тощо [2].

Цієї ж думки дотримується В. Лесков, який визначає соціально-психологічну реабілітацію ВПО як «систему психологічних, психотерапевтичних і психолого-педагогічних заходів, що спрямовані на відновлення психічного здоров'я, порушених психічних функцій і станів, особистісного та соціального статусу військовослужбовців, які брали участь у бойових діях в районах військових конфліктів» [5].

Дослідники А.А. Акмалова, В.М. Капицін пропонують класичні та некласичні форми

соціальної роботи з ВПО. До класичних форм соціальної роботи, на їхню думку, необхідно віднести усталені на сьогодні види допомоги (послуги, заходи), які можна застосувати практично до всіх напрямків соціальної роботи, в тому числі і з категорією ВПО. Причому класичні форми відображають триаду форм гарантування соціальної допомоги, поліпшення становища дезадаптованих клієнтів. Ця триада розділяється на індивідуальні, колективні та суспільно-державні форми [1].

Дослідник О.В. Макаров вважає, що актуальна ситуація зумовлює необхідність прийняття програм щодо соціальної підтримки та адаптації внутрішньо переміщених осіб на територіях їх розміщення, а також заходів щодо протидії можливим негативним соціально-економічним наслідкам для територій-реципієнтів [6]. Політика щодо внутрішньо переміщених осіб має забезпечити баланс між інтересами місцевих громад та необхідністю створення гідних умов для життя і праці постраждалих осіб. Програма реінтеграції для вимушено переміщених осіб має бути спрямована не лише на підтримку зайнятості для переселенців, але й сприяти соціально-економічному розвитку місцевих громад шляхом використання наявного людського потенціалу переміщених осіб: їх доволі високої соціальної та територіальної мобільності, економічної активності, інтелектуального та демографічного потенціалу.

Таким чином, у загальному плані мета психосоціального підходу полягає в забезпеченні рівноваги між психічним життям людини і соціальними відносинами, що впливають на її життєдіяльність. Аналіз наукової літератури виявляє актуальність визначеної нами проблематики та велику увагу, яку їй приділяють, задля вирішення проблеми. Але разом із тим аналіз показує, що зміст та форми соціальної роботи з переселенцями на сьогодні вивчено недостатньо глибоко, що і складає основну проблему нашого дослідження.

Постановка завдання. На основі викладеного вище можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає у вивченні змісту та виокремленні форм психосоціальної реабілітації внутрішньо переміщених осіб.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виходячи з результатів дослідження «Оцінка потреб внутрішньо переміщених осіб в Україні та послуг для них», яке проводилося в січні 2015 р., фахівці МГО «Соціальні ініціативи з охорони праці та здоров'я», виділили першочергові потреби цієї категорії осіб. Серед них: фінансова (потреба у працевлаштуванні) – 69,5%;

гуманітарна (їжа та одяг) – 65,7%; житлова – 62,8%; медична – 49,8%; соціальна – 13,5%; психологічна – 11%; юридична – 11%; культурна – 7,3%; політична – 6,2%. Відповіді вимушених переселенців щодо їхніх потреб, які задовольняються на низькому або недостатньому рівні, розподілилися таким чином: фінансова (працевлаштування) – 45%; житлова – 41,2%; гуманітарна (їжа, одяг) – 34,5%; медична – 28,3%; соціальна (участь у житті громади, толерантне ставлення з боку громадян, рівний доступ до благ і можливостей у соціумі) – 17%; політична (участь у політичному житті держави, прийнятті рішень, законотворчій діяльності) – 14,2%; юридична (захист прав, представництво інтересів у суді, юридичні консультації) – 13,4%; психологічна та культурна – по 9,7% [7].

У ситуації невизначеності й неясності перспектив найбільш актуальною проблемою для примусово внутрішньо переміщених осіб стає пошук своєрідного оптимуму між адаптаційною стратегією виживання та установкою індивідуума на активні дії з метою повноцінної участі в трудовій діяльності. Адже праця слугує не лише джерелом матеріальних статків, необхідних для підтримки життєдіяльності, але й засобом задоволення соціальної потреби в самовираженні. Однак напруга на місцевих ринках праці через істотне збільшення пропозиції робочої сили за рахунок вимушених переселенців не дає можливостей задоволення цієї потреби. Так, за результатами соціологічного дослідження «Оцінка потреб внутрішньо переміщених жінок та осіб похилого віку в Україні», проведеного Українським інститутом соціальних досліджень імені О. Яременка, допомогу від державних органів у працевлаштуванні після переїзду потребували 40,8% респондентів, а отримали її лише 13,3% [7].

Стосовно дослідження реалізації психосоціальної реабілітації ВПО державними соціальними службами, то було виявлено, що з 01.04.2015 року була розроблена та реалізується соціальна програма «Здійснення комплексних заходів із надання соціально-психологічної допомоги учасникам антитерористичної операції та членам їх родин».

Метою програми є надання соціально-психологічної допомоги учасникам антитерористичної операції та членам їх родин, сім'ям загиблих та поранених учасників АТО та сприяння в одержанні соціальних послуг для поліпшення життєдіяльності, подолання життєвих труднощів, формування здатності сім'ям самотужки їх долати.

За час реалізації програми спеціалістами Центрів ВПО було надано такі послуги:

- 1) психологічні;
- 2) соціально-педагогічні;
- 3) соціально-медичні;
- 4) соціально-економічні;
- 5) юридичні;
- 6) інформаційні.

Дослідження змісту та форм реалізації психосоціальної реабілітації ВПО відбулось на базі мережі районних ЦСССДМ міста Києва. За допомогою методу стандартизованого інтерв'ю було опитано 35 фахівців із соціальної роботи – (ФСР).

Питання *першого блоку* стосувалися актуальних потреб ВПО, враховувалися особисті думки ФСР щодо переліку нагальних потреб ВПО, ранжування потреб ВПО за критерієм нагальності та забезпечення яких саме потреб ВПО забезпечують фахівці, а які можуть задовольнити клієнти самостійно.

Питання *другого блоку* спрямовані були на висвітлення ситуації щодо психосоціальних послуг клієнтам ВПО, а саме які послуги надає соціальна служба клієнтам ВПО, якими постановами чи методичними рекомендаціями користується ФСР під час надання послуг та як вимірюється ефективність наданих послуг.

Наступний *третій блок* питань стосувався клієнтських категорій, з яких складається поняття ВПО, а саме які основні характеристики притаманні клієнтській категорії ВПО, як би ФСР класифікував клієнтів, які підпадають під категорію ВПО та які виникають труднощі під час роботи з ними.

Блок четвертий стосувався висвітлення питання щодо фахівців, які залучені до роботи з категорією ВПО, та мав перелік питань, які стосувалися того, чи працює ФСР в мультидисциплінарній команді, а якщо так, то хто входить до неї, які його компетенції в роботі мультидисциплінарної команди, які труднощі, на думку ФСР, виникають під час роботи мультидисциплінарної команди та допомога ще яких фахівців є необхідною в роботі з ВПО.

Останнім *п'ятим блоком* питань висвітлювалась проблематика професійного ставлення ФСР до недоліків наявної моделі психосоціальної реабілітації ВПО. У ньому були питання, які стосувалися недоліків існуючої моделі психосоціальної реабілітації та пропозицій ФСР із її вдосконалення.

Результати інтерв'ю показали, що основними цільовими групами, з якими працюють практичні психологи та соціальні працівники, є: діти і сім'ї учасників АТО; студенти всіх типів навчальних закла-

дів, що були переселені з інших регіонів України; батьки та члени сімей переселених студентів; населення, що проживає в безпосередній близькості до бойових дій (Донецька і Луганська області); діти та сім'ї загиблих на Майдані, в АТО, інших бойових діях; діти і сім'ї поранених у бойових діях; діти-сироти.

За результатами опитування фахівців соціальної роботи державних закладів можна виявити перелік актуальних потреб ВПО, які ми класифікували в декілька груп.

1. Побутові:

- 1) отримання житлового приміщення;
- 2) отримання статусу біженця;
- 3) отримання інвалідності;
- 4) працевлаштування;
- 5) брак коштів;
- 6) лікування;
- 7) влаштування дитини до навчального закладу.

2. Психофізіологічні:

- 1) набута інвалідність/поранення/хвороба;
- 2) посттравматичний синдром;
- 3) виникнення фобій;
- 4) емоційне виснаження;
- 5) ворожість або недовіра до світу;
- 6) відчуття спустошення й безнадії; хронічне відчуття хвилювання, постійної загрози, існування «на межі»;
- 7) характерологічні зміни (агресивність);
- 8) втрата сенсу життя.

3. Соціальні:

- 1) соціальна відстороненість;
- 2) комунікаційні труднощі з членами родини та іншими;
- 3) міжособистісні конфлікти;
- 4) конфлікти з офіційними організаціями.

Було проведено ранжування потреб за критерієм нагальності. Результати представлені в діаграмі (рис. 1).

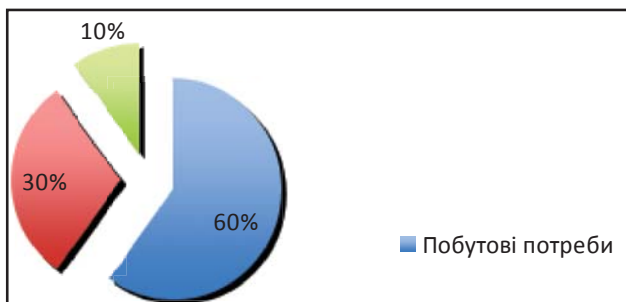

Рис. 1. Актуальні потреби ВПО

За результатами інтерв'ювання ФСР КМЦСССДМ, які працюють з категорією ВПО, за 2016 рік було встановлено, що приблизно 35% від всієї чисельності працівників соціальної служби надають допомогу дітям-сиротам, учням, студентам, які

навчаються в навчальних закладах і були переселені з інших регіонів. З них 40% – психологи; 60% – соціальні працівники.

У роботі з батьками і членами сімей переселених працює 25% від кількості працюючих у соціальній службі, з них: 30% – психологи; 70% – соціальні працівники.

У роботі з дітьми і сім'ями учасників АТО бере участь 25% від загальної чисельності працівників служби. З них: 40% – психологів; 60% – соціальних працівників.

Та 15% працівників служби займаються просвітницькою роботою з педагогами, батьками та учнями щодо підтримки переселенців, беруть участь у благодійних акціях і виховних заходах.

У ході інтерв'ювання нами фахівців соціальної роботи також виявилось їх професійне ставлення до недоліків наявної моделі психосоціальної реабілітації ВПО. 25% ФСР відповіли, що необхідно надавати більш практичні послуги побутового типу на кшталт матеріального забезпечення ВПО, надання їм житла. 30% ФСР виділили проблеми у взаємодії ВПО з іншими державними структурами (медичними закладами) та 45% соціальних працівників висловили думку про відсутність в Україні стандартів надання психосоціальної допомоги.

Аналізуючи зарубіжний досвід психосоціальної реабілітації біженців, можна відмітити, що Комісія ЕС у співавторстві з Міжнародною радою з питань реабілітації жертв тортур (IRCT) за підтримки та співробітництві з реабілітаційними центрами для жертв тортур в 45 країнах видала рекомендації Варбуртонської місії, основні положення яких представлені нижче:

1) невідкладна, середньої тривалості та довготривала допомога конкретним цільовим групам людей;

2) невідкладна допомога повинна включати скрінінгові процедури та консультування, яке здійснюється членами трансдисциплінарних бригад у місцевих позалікарняних умовах;

3) метою допомоги повинна бути активізація біженців шляхом утворення груп самодопомоги;

4) допомога повинна включати підтримку польових служб у формі наставництва, яке здійснюється бригадами висококваліфікованими спеціалістами;

5) відбір, підготовка та розподіл інформаційного та навчального матеріалу.

У кожній країні є власна історія психосоціальної реабілітації, яка пов'язана з політико-економічним станом в країні, менталітетом людей. Згідно з результатами компаративного аналізу зарубіжних моде-

лей, представлених грузинською, хорватською моделлю в порівнянні з вітчизняною моделлю психосоціальної реабілітації ВПО, можна виділити такі параметри аналізу, як: об'єкт, предмет, цільова категорія, методи, суб'єкти-надавачі послуг (див. табл. 1).

Об'єктом психосоціальної реабілітації ВПО в рамках грузинської моделі є вся громада в цілому, натомість в українській моделі – окремий індивід. Предметом психосоціальної реабілітації в грузинській моделі є актуальні проблеми громади, на той час як в українських реаліях предметом психосоціальної реабілітації є саме нормативні потреби. За параметром «цільова категорія» також відрізняються обидві моделі, оскільки грузинська модель психосоціальної реабілітації направлена на сімейну систему в цілому, а українська модель в цьому плані є більш індивідуалізована та розглядає свою цільову категорію як окремо – дорослі, окремо – діти. За параметром «методи» ми не виявили суттєвих розбіжностей між двома моделями, як і за параметром «суб'єкти-надавачі реабілітаційних послуг». За останнім параметром суттєвою різницею є лише те, що в Грузії психореабілітаційні послуги надаються недержавним сектором, натомість як в Україні психореабілітаційні послуги надаються як державним сектором, так і недержавним.

Щодо передумов психосоціальної роботи в Хорватії, то загальною формою її надання є модель невідкладної психосоціальної допомоги. Відповідно до проекту повинна була передбачатися психосоціальна допомога під час першої стадії війни – масового вигнання з Боснії і Герцоговини, та її слід було, таким чином, планувати,

керуючись принципами «Моделі негайної допомоги», тобто включити ранні розпізнавання та обстеження біженців, які перенесли важкі травми, а також швидкі втручання ряду груп фахівців, які обслуговують співтовариство біженців [8].

«Модель негайної допомоги» має перевагу в тому, що допомога швидко адресується широкій популяції, якій вона необхідна, і це може попереджати поширення психічних та соматичних хвороб і проблем. З іншого боку, невідкладна ситуація і відсутність часу на більш точну оцінку потреб може означати, що соціальні працівники повинні були б працювати з дуже великою кількістю уразливих груп одночасно та без відповідної експертизи.

Отже, основними принципами зарубіжної психосоціальної роботи є доступність, адаптивність та відповідність.

Висновки з проведеного дослідження. У результаті вивчення змісту та форм психосоціальної роботи в Україні було виявлено, що на сьогодні немає одного чітко визначеного підходу та моделі, чим можна керуватися під час роботи з внутрішньо переміщеними особами. Тому були розглянуті зарубіжні моделі роботи із цією категорією постраждалого населення та зроблено компаративний аналіз.

Проведений аналіз свідчить про необхідність розставлення пріоритетів надання психосоціальних реабілітаційних послуг відповідно до актуальних потреб цільової категорії та здійснення налагодження системи комплексних зусиль з організації психосоціальної реабілітації ВПО медиків, соціальних працівників та психологів. Із цією метою застосовують комплекс психосоціальних впливів, спрямованих на відновлен-

Таблиця 1

Компаративний аналіз зарубіжної та вітчизняної моделі психосоціальної реабілітації ВПО

Складові моделі психосоціальної реабілітації ВПО	Грузинська модель психосоціальної реабілітації	Хорватська модель психосоціальної реабілітації	Українська модель психосоціальної реабілітації
Об'єкт	Громада	Громада	Індивід, переважно діти до 18 років
Предмет	Актуальні потреби	Актуальні потреби	Нормативні, визначені державою потреби
Цільова категорія	Сімейна система в цілому	Діти, жінки	Дорослі, діти
Методи	Матеріальна допомога, психологічна допомога, медична	Невідкладна допомога, житло, психологічні послуги, медичні послуги	Матеріальна допомога, психологічна допомога, медична
Суб'єкти-надавачі реабілітаційних послуг	Недержавні організації	Недержавні організації	Державні організації, НДО

ня власної ресурсності та участь у реабілітаційному процесі з постійним освоєнням втрачених соціальних функцій в умовах зміни складного соціального контексту для досягнення більш повного або рівного з іншими положення в суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Акмалова А.А. Социальная работа с мигрантами и беженцами : Учеб. пособие / А.А. Акмалова, В.М. Капицын ; отв. ред. П.Д. Павленко. – М. : ИНФРА-М, 2008. – 220 с.
2. Войналович І.А. Вимушені переселенці: зарубіжний досвід, стан і реалізація їх прав в Україні [Електронний ресурс] / І.А. Войналович, М.О. Кримова, Л.В. Щегініна // Інституційний репозитарій КНЕУ. – Режим доступу : <http://www.ir.kneu.kiev.ua:8080/bitstream/2010/5981/1/250-258.pdf>.
3. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» № 1706-VII від 20.10.2015.

4. Інформаційно-аналітичний звіт мережі Центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді міста Києва за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ssm.kiev.ua/index.php/soc-program/95-zv.html>.

5. Лесков В.О. Соціально-психологічна реабілітація військовослужбовців із районів військових конфліктів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.09 «Психологія діяльності в особливих умовах» / В.О. Лесков. – Хмельницький, 2008. – 22 с.

6. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні : моногр. / О.В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. – К., 2015. – 244 с.

7. Оцінка потреб внутрішньо переміщених осіб в Україні та послуг для них [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lhsi.org.ua/images/2015/Doslidzhennya_VPO_LHSI2015.pdf.

8. Психосоціальна допомога жертвам війни: беженкам и членам их семей из Боснии и Герцеговины и Хорватии [Текст] / ред. Л.Т. Арсел [и др.]. – К. : Сфера, 1998. – 163 с.

УДК 159.9:35.08

ТРАНСЛЯЦІЙНО-ПУБЛІЧНИЙ АСПЕКТ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Улунова Г.Є., к. психол. наук,
доцент кафедри психології

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Стаття присвячена аналізу результатів емпіричного дослідження особливостей структурних компонентів трансляційно-публічного аспекту культури професійного спілкування державних службовців: психологічної готовності, психологічної підготовленості та акмеологічних інваріантів професіоналізму особистості. Порівнюються показники діагностики даних структурних компонентів трансляційно-публічного аспекту культури професійного спілкування в державних службовців із різним досвідом професійної діяльності.

Ключові слова: *культура професійного спілкування, державні службовці, трансляційно-публічний аспект, психологічна готовність, психологічна підготовленість, акмеологічні інваріанти професіоналізму особистості.*

Статья посвящена анализу результатов эмпирического исследования особенностей структурных компонентов трансляционно-публичного аспекта культуры профессионального общения государственных служащих: психологической готовности, психологической подготовленности и акмеологических инвариантов профессионализма личности. Сопоставляются показатели диагностики данных структурных компонентов трансляционно-публичного аспекта культуры профессионального общения у государственных служащих с разным опытом профессиональной деятельности.

Ключевые слова: *культура профессионального общения, государственные служащие, трансляционно-публичный аспект, психологическая готовность, психологическая подготовленность, акмеологические инварианты профессионализма личности.*

Ulunova H.Ye. BROADCASTING-PUBLIC ASPECT OF CIVIL SERVANT'S PROFESSIONAL COMMUNICATIVE CULTURE

The article is devoted to the analysis of the empirical research results of the structural component's features of the broadcasting-public aspect of the civil servant's professional communication culture: psychological readiness, psychological preparedness and acmeological invariants of the personality's professionalism. The indicators of the data diagnostics of the structural components of the broadcasting-public aspect of the professional communication culture among civil servants with different professional experience are compared.

Key words: *professional communication culture, civil servant's, broadcasting-public aspect, psychological readiness, psychological preparedness, acmeological invariants of the professionalism.*